

ՆՆՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

վարդիփոստակից, այլ մնացել է նաև անհրաժեշտում, փակված ստույգներով: Սակայն, «Daily News»-ի պատերազմական աշխատակից Նորմանը այլ կարծիք է յայտնում. նա ստում է, որ ուսուցիչ կրեյտերները, հաշմանդեմ, անցել են, առանց ուրախվելու իրականության, դեպի նորարարական ուղիներ:

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԹԻՒՄԱՅ ԳՈՐԾԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

10 փետրվարի

ՊԵՏԵՐՆԻՍԻՐԳ. Հաղորդում են հայրենասիրական նուիրաբուծիչների մասին: Ասիա-բաղից—միջին-ասիական երկաթուղու արհեստանոցների բանտերները և շտաբով ծառայողները ամսական մի կողմից բոլորը՝ աշխատած փողերից մինչև պատերազմի վերջը, որ ամսական կը կազմէ մինչև 500 ռ., կօնցերտից 1320 ռ., 1-ին անդրկապիտան հրաջանաձիգ բաժնիկի օֆիցերները 150 ռ., տեղական հայերը 1130 ռ. և ներկայացուցից 570 ռ.: Արևմտաֆեդերացիայի կազմած է կանանց խումբ սպիտակեղևի պատրաստելու համար, Սիբիրից—հասանգական աղիքային վարչության, հասանգական վարչության, հասանգական դատարանի և կոնսուլի պալատի պաշտոնականները մի տոկոս իրանց ունեցից, Վորոնեժից—պատերազմական հիմնականից և կազմված 100 մանկավարժներով, Քիշինյեց—Բելոստոլից գնդի օֆիցերները մի տոկոս իրանց ունեցից, Պոլտավայից—հասանգական զենամուկի ժողովը վճեց նաև ամսական ուժեղացման համար յատկացել 250,000 ռ., ի նպաստ սպանվածների ընտանիքների 25,000 ռ. և զինուորական վարչության տրամադրության տակ ղեկի ձրիապես 40 մանկավարժներ զենամուկի հիմնականիցներում, Տիբեցից—«Сибирск. Торг. Газета» լրագրի խմբագրությունը ստորագրություն է բացել ի նպաստ պանդխտների զինուորների, Մեմբուրայից—կառավարչական հասարակական և մասնաւոր հիմնարկություններում ծառայողները ստան տոկոս ունեցից, Զենիցից—Մուխոմոր—1000 ռ., Կոչուբեյ 2000 ռ. և Բուրյուխով 100 ռ., ստորագրություն համար 3000 ռ. և փոխարժեք ապահովագրության ընկերությունը 3000 ռ., գրականական շրջանը 1300 ռ., զինավարժներում և ուրիշ հիմնարկություններում ծառայողները մի տոկոս ունեցից և 600 ռ. ներկայացուցից, Սոսկվայից—Կայսերական գրամատիական խումբը 1000 ռ., Տիբիլիսից—գուման 2000 ռ., ստորագրություն համար 519 ռ., Կոչուբեյ—մեջանները հասարակությունը 5000 ռ., Բաթումից—գուման 10,000 ռ.: Հաղորդում են նախապատրաստական դասընթացների բանալի մասին այն անձանց համար, որոնք կամենում են յանձն առնել գիտության բոլորի պարտաւորությունները Կիևից և Պոլովից:

ՊԱՐԻՑ. Ռուսական դեսպանը ուսուցիչ կառավարության անունից շնորհակալություն յայտնեց ֆրանսիական Կարմիր խաչի ընկերության նախագահին, ընկերության արած առաջարկության համար՝ անյապաղ Մանջուրիա ուղարկել մի ամբողջատեսան հիմնական: Դեսպանն աշխարհից, որ պատերազմական գործողությունները ցամաքի վրա կը սկսվեն միայն մի քանի շաբաթից յետոյ, այնպես որ միայն այն ժամանակ կարելի կը լինի գործնականապես իրաւորել ընկերության առաջարկությունը:

ՏԵՆԵՐՆԵՐ. «Քէյտ. գործ.» Զինական գործերի նշանակված առաքումը դեպի սահմանը մինչև այժմ տեղի չունեցաւ: Ամհանահաւանական պատճառ համարվում է այն, որ Ռուսաստանը չի համաձայնվել ընդունելու Լեւո գետի մոտ եղած հողը չէզոք տեղ այն դեպքում, եթէ այնտեղ գործը ընդարձակ հասնի:

ՊԵՏԵՐՆԻՍԻՐԳ. Հեռագրաթիցը վերականգնված է փետրվարի 9-ին երկնայնայն տարածք ընդգրկումից յետոյ: Հեղեղի պատճառած վնասները պարզվում են: Մեղ մօտ աւերված են մօտ 200 տներ: Թիվայի կողմում վնասները չեն որոշված:

ՍԵՎԱՍՏՈՊՈԼ. Փոխ-ծովապետ Սկրիպով երէկ 1000 ռ. մոցնելով, սկիւբ գրեց նուիրաբուծիչների ի նպաստ պատերազմական նաւերի կառուցման:

ՀԻՌՈՎ. Փոխ-ծովապետ Ավելան ուսական նաւատորմի կողմից հեռագրով շնորհակալություն յայտնեց ծովային մինիստր Միրբաբեյովին այն աշակերտության համար, որ «Երբ» նախ ծառայողները ցոյց տուին «Վարիադի» և «Կորեկի» զինավարժներին: Միրբաբեյով պատասխանեց արտաբերով խօսքերով:

ԲԵՎԷԼ. Զանապարհ ընկաւ էստեղծանք

Երէստօվոգրովիժնակայա համայնքի Կարմիր խաչի բոլորի առաջին խումբը, որ գնում է Պօրտ-Արտուր սահմանադրական գնացքով, կազմակերպված Մեծ Իշխանուհի Մարիա Պալ-լօնայի ձեռքով: Կայսրանում մեկնող բոլորի ձեռնապարհ էր գնում Բէլլիկ հասարակությունը հասանգակաւոր և ժողովրդի խումբը բազմութեան հետ միասին:

ԹԱԻՐԻՑ. Ռուսաստանի և Եւրոպայի պատերազմի լուրը ստացվեց այստեղ մասնաւոր կերպով և նոյն օրը բոլոր քաղաքներում տարածվեց լուր, որ Եւրոպայիցները առել են Պօրտ-Արտուրը և ուսուցիչ նաւատորմը պարտություն է կրել: Լուրը պահպանվեց մի քանի օր, մինչև ուսուցիչ նաւատորմանից չը ստացվեց անդորրացուցիչ լուր:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ. (Բէյտէյ). Կառավարչական շրջաններում անհանգստանում են, թէ կարող են ստրաձայնություններ ծագել պատերազմող պետությունների անհամաձայնություններից: Միացեալ-Նահանգները այն հայեացքն են ունեցել, թէ կենսական միջոցները պէտք է կօտրաբանող համարել, երբ ապացուցանվի, որ նրանք յատկացված են պատերազմող կողմերի մէկի համար:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ. (Բէյտէյ). Իսպանիայի քաղաքում հիւպատոս նշանակված Մորգանը փետրվարի 14-ին մեկնում է Սան-Ֆրանցիսկոյից և մինչև ցուցմունք ստանալով մնալու է Շանհայում:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Բ. Դուրը դիմեց իր ներկայացուցիչներին շրջաբերական յիշատակագրով, որի մէջ ցոյց է տալիս, թէ չափազանցված են լուրերը այլախոսական շարժման մասին: Խոսքերը ձեռնարկ է և պարագլուխները կը պատժվեն:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ. (Բէյտէյ). Իսպանիայի, Գերմանիայի և Անգլիայի պահանջները վնասողութիւն կը գործնական երկուսից ընթացքում:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Բոլշակիական դիվիզիայի պարտական ընդհանրացրեց Բ. Դրան և դաշնագիր պետությունների դեսպաններին հաւատարմագրով: Բոլշակիայի գործողությունները եղանակի մասին և հաղորդեց յեղափոխական կօմիտեաների դէմ ձեռք առնված միջոցների մասին:

ՍՈՖԻԱ. (սեփական թղթակցից). Հաստատաբերվեց հաղորդում եմ, որ քաղաքացիական գործակալները ստանում են ընտանիքներից խնդրագրեր և բողոքագրեր իշխանությունների, բաշխուղանների և նիզամի չարագործությունների մասին, Վեդենի և Պրիշտկան շրջաններում: Քաղաքացիական գործակալները հրաւիրեցին Հիլմի փառայի ուղարկությունը դրա վրա:

ՎԵՆԵՍԻԱ-ՎԷՅ (Բէյտէյ). Եւրոպայիցները ուղարկեցին Կորէա մի զորաբանակ, բաղկացած երեք զինվորականից: 12-րդ զինվորային զօրքը նաւ է նստում, նրան կը հետևի զինվորական զինվորանք: Պատերազմական գործողությունների հիմք ծառայում է Չեմուլպօն: Զօրքերը գնում են Սեուլի միջով դեպի հիւսիս: Փոքր խմբեր ուղարկված են առաջ ֆուրբ պատրաստելու: Սպասվում է գործերի ընդհանուր շարժումը դեպի Ցիլեանոս:

ԼՈՆԴՈՆ. (Բէյտէյ). «Բէյլի Տիլեգրաֆ» ստացել է տեղեկություն Տօկիոյից, որ այդտեղ հրատարակված է կառավարչական հաղորդագրություն ուսուցիչ հրապարակներին խմբի Կասան ժամանելու մասին: Հեռագրերը Ան-Չիլից դեպի հիւսիս ձգտված է:

ԿՈԼՈՄԲՈ. (Բէյտէյ). Ցեչոյի նահանգապետը հեռագրի է ստացել դաղթակալությունների մինիստրից, թէ 325 ուսուստաններ, փրկված Չեմուլպօնի կռիւից, կը գան Կօրսո առաջինական նաւերով և պէտք է մնան Ցեչոյում:

ՎԱՐՇԱՎԱ. Բնակչությունը-հասանգակաւոր ամառնու Չեմուլպօնի սարքած բարեգործական ներկայացումից գոյացած արդիւնքը հասաւ 22,000 բուրդու:

ՊԵՏԵՐՆԻՍԻՐԳ. Անհրաժեշտ է համարված ուժեղացնել մի քանի ժամանակակից համար նահանգական վարչությունները արտաւանդները հասարակական կարգի և անդորրության պահպանության վերաբերմամբ, Տօմսկի գաւառում, Տօմսկի նահանգի. ներքին գործերի մինիստրը յայտարարեց այդ գաւառը սաստկացրած պահպանության վիճակի մէջ:

11 փետրվարի

ՊԵՏԵՐՆԻՍԻՐԳ. Արտաքին գործերի մինիստրը շրջաբերական հաղորդագրությունը՝ արտաւանդմանն ուսուցիչ ներկայացուցիչներին, 1904 թ. փետրվարի 9-ին, Վաշինգտոնից, երբ Ռուսաստանի և Եւրոպայի մէջ խզումն առաջ եկաւ, տեղեկական կառավարություն վարմունքը ցոյց է տալիս, որ նա անխնայորէ ուստակիս է առնում այն ընդհանուր ընդունված կանոնները,

որոնք որոշում են փոխադարձ յարաբերությունները քաղաքակրթի պետությունների մէջ: Չը մտնելով այժմ այն հարցի ընդունելի մէջ, թէ առհասարակ Եւրոպայի և Կաստակի, Կայսերական կառավարությունը անհրաժեշտ է համարում մեծ պետությունների ամենալուրջ ուղարկությունը հրաւիրել այն ընդ միջոցներով, որոնց դիմեց Եւրոպայի կառավարությունները Կորէայի վերաբերմամբ: Բերե բոլորովին ինքնուրոյն մի պետություն, Կօրէայի անկախությունը և անձնամիջոցները ձանաչված է բոլոր մեծ պետությունների կողմից: Այդ հիմնական սկզբունքների անխախտությունը հաստատված է Սիմոնսեկեան դաշնագրի առաջին յօդուածով և այն դաշնագրով, որ յատկապես այդ նպատակով կնքված է Անգլիայի և իրանի Եւրոպայի մէջ 1902 թ. յունվարի 17 (30)-ին, ինչպէս և նոյն 1902 թ. մարտի 3 (16)-ին ֆրանսիական յայտարարությունները: Նախատեսելով Ռուսաստանի և Եւրոպայի մէջ հարաւոր ընդհանուր վտանգը, Կորէական կառավարությունը անցեալ յունվարի 15-ից սկզբին դիմեց հեռագրական շրջաբերականով բոլոր մեծ պետություններին յայտարարութեամբ, թէ ինքն լինել է սաստիկ չէզոքութիւն պահպանել: Այդ յայտարարությունները համակարգեալ նկատուից և ի դիտութիւն ընդունվեց պետությունների մեծ մասի, որոնց թւում և Ռուսաստանի կողմից: Մեծ-բրիտանական կառավարությունը, որ Եւրոպայի հետ միասին ստորագրել է յիշեալ 1902 թ. յունվարի 30-ի դաշնագրից, ինչպէս հաղորդեց Կորէայի ուսուցիչ դեսպանը, յանձնեց իր ներկայացուցչին Սեուլում, պաշտօնական յիշատակագրով՝ հաղորդել Կորէական կայսրին շնորհակալութիւն՝ Կօրէայի կարի-նետին արած յայտարարութեան համար, խիստ չէզոքութիւն պահպանելու մասին Եւրոպայի և Ռուսաստանի մէջ խզման դեպքում: Չը նայելով բոլոր այն հանգամանքներին, Եւրոպայի կառավարությունները, հակառակ բոլոր դաշնագրերին և իր սեփական պարտաւորություններին և հակառակ միջազգային իրաւունքի հիմնական օրէնքներին, ինչպէս այդ պարզվել է այժմ բոլորովին ձգբիտ և ստուգված տեղեկությունների հիման վրա, 1) ձեռնարկել է, նոյն իսկ Ռուսաստանի դէմ պատերազմական գործողություններ սկսելուց առաջ, իր զօրքերը ափ իջնելու Կորէական անկախ պետության սահմաններում, պետությունները, որ յայտնել էր չէզոքութիւն պահպանելու մասին, 2) իր անկախութիւն մի խմբով յանկարծական յարձակումն գործեց յունվարի 26-ին, այսինքն պատերազմ յայտնելուց երեք օր առաջ, Չեմուլպօնի չէզոք նաւահանգստում գտնվող երկու ուսուցիչ պատերազմական նաւերի վրա, որոնց հրամանատարներին անկախութիւն էր տեղեկացնել Եւրոպայի հետ յարաբերությունների խզման մասին, որովհետեւ Եւրոպայիցները մինչ այդ չարաւարտութեամբ գաւառեցրել էին ուսուցիչ հեռագրիցներ յանձնումը դաշնական ընկերությունների պատկանող ընդունվեալ հեռագրաթի միջոցով և ոչնչացրել էին Կորէական կառավարչական հեռագրաթիցները: Մանրամասնությունները այդ վերջուկեցուցիչ յարձակման, որին ենթարկվեցին յիշեալ ուսուսական նաւերը, պարունակվում են Սեուլի ուսուցիչ դեսպանի հրատարակված պաշտօնական հեռագրի մէջ, 3) հակառակ գոյություն ունեցող միջազգային կանոններին, պատերազմական գործողությունները սկսելուց մի քանի ժամանակ առաջ, գրաւեց իրեն պատերազմական աւար ուսուցիչ առեւտրական նաւերը, որոնք գտնվում էին Կորէական չէզոք նաւահանգստներում: 4) յայտնեց Կորէական կայսրին Սեուլի Եւրոպայի դեսպանի միջոցով, որ այսուհետեւ Կորէան պէտք է գտնվի Եւրոպայի կառավարութեան ներքոյ, նախագրողներով, որ անհրաժեշտութեան դեպքերում, Եւրոպայի կողմից կը գրաւեն Կորէական ժամանակի դեսպանի միջոցով ուսուսական պաշտօնական ներկայացուցչին կօրէական կայսրի մօտ, առաջարկելով գոյութիւնը պահպանելու և հիւպատոսութիւնների ամբողջ կազմով: Ընդունելով, որ բոլոր յիշված փաստերը կազմում են վրդովեցուցիչ եղծումն միջազգային իրաւունքի ընդհանուր ընդունված օրէնքներին, կայսերական կառավարությունը այժմ իսկ պարզ է համարում բոլոր պետությունների առաջ յայտնել իր բողոքը Եւրոպայի կառավարութեան վարմունքի մասին, այն հաստատ համոզմունքով, որ բոլոր պետությունները, որոնց համար թանգ է իրանց փոխադարձ յարաբերությունները սպա-

նովացնող սկզբունքները, կը միանան Ռուսաստանի տեսակետին: Դրա հետ միասին Կայսերական կառավարությունը հարկաւոր է համարում կանխօրէն գոյացնել, որ ի նկատի ունենալով Կորէայի իշխանութեան ապօրէն գրաւումը Եւրոպայի ձեռքով, նա անհրաժեշտ է գտնում բոլոր այն կարգադրությունները և յայտարարությունները, որոնք կանխեն Կորէական կառավարութեան կողմից: Հաճեցէր հաղորդել այս այն կառավարութեան, որի մօտ նշանակված էր:

ՊԵՏԵՐՆԻՍԻՐԳ. Զմեռային պալատում Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց ընդունել ներքին գործերի մինիստրի ներկայութեամբ Պետերբուրգի հասանգակաւոր և Պետերբուրգի արտաւարդ հասանգական զենամուկի ժողովի կողմից ընտրված պատգամաւորությունը հաւատարմի հպատակութեան ուղերձ մատուցանելու համար վերջին դեպքերի առիթով հեռաւոր Արեւելքում: Պատգամաւորութեան կազմի մէջ մտան Պետերբուրգի հասանգական զենամուկի ժողովի նախագահ հասանգական ազնուականութեան պարագլուխ կամեր-լինէյը կոմս Գուգոլից, Պետերբուրգի զենամուկի վարչության նախագահը և նահանգական ժողովի ձայնաւորները: Թագաւոր Կայսրը լսելով Պետերբուրգի հասանգական ազնուականութեան պարագլխի ամենահպատակօրէն զեկուցած հասանգական զենամուկի ժողովի որոշումը հաւատարմի հպատակութեան ուղերձ մատուցանելու մասին և ապա ուղերձը, դիմել ներկայ եղողներին հետեւեալ բարձր որոշման խօսքերով. «Նա շատ շնորհակալ եմ Ս. Պետերբուրգի հաւանական զենամուկի արտաւարդ զգացումներին համար: Մեր ներկայ դժուար ժամանակում ինձ շատ միջաբանում են հայրենասիրութեան միանգի արտաւարդութիւնները, որով հասնում են ինձ Ռուսաստանի ամենահեռուոր շեղերից: Յոյս դնելով Աստուծոյ օգնութեան վրա եւ խոր հաւատով Մեր արարացի գործիչ, եւ հաւատահամով եմ, որ զօրքեր եւ հաւատարմի կանգն բոլոր, ինչ որ վայել է քաղաքի ուսուսական զինուորական Ռուսաստանի պախիւր եւ փառքը պաշտպանելու համար»: Պետերբուրգի հասանգական զենամուկի ուղերձը հետեւեալ բովանդակութիւն ունէր. «Ամենաորոշման Տէր Թագաւոր, Պետերբուրգի հասանգական զենամուկի արտաւարդ ժողովը, որ հրաւիրվեց ներկայ նշանաւոր պետութեան, խորապէս զգալով անխելի կապը և կատարեալ միաւորութիւնը Ձեր հաւատարմի հպատակ զենամուկի և Ձեր Կայսերական Մեծութեան մէջ մատուցանում է Ձեզ, Սիրեցեալ Թագաւոր, իր անձնուր հաւատարմութեան արտաւարդութիւնը: Պետերբուրգի հասանգական զենամուկի, որ հրաւիրված է տեղական ազգաբնակչութեան նիւթական և ուսուսական կարիքները հոգալու և ազգաբնակչութեան բոլոր կոչումների ներկայացուցիչների միջոցով գործում է ժողովրդի բարեկեցութեան խաղաղ ասպարեզում, խորին զայրոյթով դէպի անձնապատասխան թշնամին, որ յանդգնաբար լսեց Ձեր սիրազին պահանջն առաջարկութիւնը՝ իրեն մի անձ խմբովում է մեր հայրենիքի Հօր Գահի շուրջը, Անստան է Ռուսաստանի և նրա Միապետի մեծութիւնը: Աստուծոյ օրհնէ Ձեր յայնական գործերի արիւթիւնը, Տէր Թագաւոր, և պահպանէ Ձեր թանկագին ոյժերը և առողջութիւնը»: Պետերբուրգի 10-ին Նորին Մեծութեան ներկայանալու բախտ ունեցան Տիլերի հասանգի ազնուականները:

ՍՈՖԻԱ. (ընդդիմադիր շրջաններից): Մասնաւոր տեղեկություններին նայելով՝ արժանաւոր շարժումը չէ նուազում, այլ ընդհանրաւոր կը սաստկանում է: Շէմի-փաշան Լուսայի մօտ վերաւորված է և յետ և կանչված Կ. Պոլս: Սպասվում են նոյնպէս կանանաւոր գործից մի քանի զինուորներ: Ապստամբած արաւանացիների թիւը հաշուում են 30,000: Նոր օժանդակներ թիւրքական գործին ուղարկված են դեպի Դիակովո: Սպասվել են լեւելած մօտ 100 գերի ընկած արաւանացիներ:

ՍՈՖԻԱ. («Կօրէսպ. Բիւրօ»): Մակեդոնական շրջաններում խօսում են, թէ կօմիտէները բարձրագոյն կառավարութիւնը մտադրել է դիմել դաշնաւորութեան պետություններին մի յիշատակագրով, որով պետ է պարտաւորութիւն յանձն առնել ոչ մի դեպքում չը խանդարել թէ ֆօրմիների իրաւորման:

ՄԱՐԻՆ. Կառավարութիւնը ուժեղացնում է զօրքերը Պօրտուգալիայի սահմաններում:

ՊԱՐԻՑ. Նախագահ Լուրէի մօտ կայացաւ մեծ պարահանդէս, որին ներկայ էր գրեթէ ամբողջ դիվիզիայի զինավարժները և ուսական դեսպանութեան անդամները ամբողջ երկնայնայն ընթացքում առանձին ուղարկութեան առարկայ էին: Սենատում աշակոյ-

